

Europaparlamentet

& svenska parlamentarikers
agerande i utvecklingsfrågor

” Varje år fattar Europaparlamentet mängder av beslut som får betydelse för miljontals fattiga människor världen över

Om CONCORD Sverige

CONCORD Sverige är en medlemsorganisation som samlar ett fyrtiotal svenska enskilda organisationer. Medlemmarna arbetar med globala utvecklingsfrågor och många har lång erfarenhet av internationellt utvecklingssamarbete. I CONCORD Sverige arbetar vi tillsammans för att EU ska leva upp till sina åtaganden och driva en ansvarsfull och effektiv utvecklingspolitik.

Utgiven av CONCORD Sverige
Författare: Nils Resare
Projektledare: Malin Parmander
Grafisk mall: HillWalker

Innehåll

[1] Inledning	1
[2] De svenska parlamentarikernas engagemang i utvecklingsfrågor	3
2.1 Engagemang i utskotten	3
2.2 Övrigt utvecklingspolitiskt engagemang	5
2.3 Samspelet mellan parlamentet och enskilda organisationer	6
[3] Den gemensamma utrikes- och utvecklingspolitiken	7
3.1 EU:s ökade aktivitet i biståndsfrågor	7
3.2 EU:s utrikespolitik	8
3.3 Miljö- och klimat politiken	9
[4] De prioriterade utvecklingsfrågorna	12
[5] Politiskt känsliga utvecklingsfrågor	14
5.1 Skydda marknader	14
5.2 Fiskeavtalen	15
5.3 Exportsubventioner på livsmedel	15
5.4 Budgetstöd	16
5.5 Gemensamma regler för vapenexport	16
5.6 Fredsbevarande insatser	17
5.7 Bistånd och aborter	18
5.8 Mödradödlighet	18
[6] Slutsatser	20
<i>Appendix 1 Rankning av parlamentarikernas aktivitet</i>	21
<i>Appendix 2 Frågeformulär</i>	24
<i>Intervjuer</i>	26
<i>Litteratur</i>	27
<i>Länkar</i>	28

Inledning

Varje år fattar Europaparlamentet mängder av beslut som får betydelse för miljontals fattiga människor världen över. Med en enkel knapptryckning röstar de folkvalda om tillgången till aidsmedicin ska öka, om fattiga kvinnor ska få tillgång till säkra aborter eller om extrapengar ska sättas in för att mildra effekten av matkrisen.

Europaparlamentet har tillsammans med EU-kommissionen och EU:s ministerråd medbestämmande i en rad frågor som rör världens största och mest inflytelserika utvecklingssamarbete. Mer än hälften av allt bistånd till utvecklingsländerna kommer från EU:s gemensamma bistånd och från medlemsstaterna.

Dessutom röstar de folkvalda i otaliga andra gränsöverskridande frågor som också får en direkt påverkan på tillvaron för jordens minst bemedlade. Bland mycket annat behandlar parlamentarikerna frågor som rör EU:s handelshinder mot u-länder, dumpning av miljöfarligt avfall, konsekvenser av växthuseffekten och EU:s gemensamma jordbruks- och fiskepolitik.

Hittills har EU:s stora inflytande över utvecklingen i de fattiga länderna knappast diskuterats i Sverige. Inte ens inför valen till Europaparlamentet har detta varit någon av de viktiga frågorna.

För både svenska medier och väljare har det varit svårt att undersöka vad de olika parlamentarikerna har för uppfattning i utvecklingspolitiska frågor. Bara några av de svenska ledamöterna redovisar till exempel hur de tänker agera inför viktiga omröstningar.

Det är också ofta svårt att i efterhand ta reda på hur de faktiskt har agerat. Bara i vissa fall finns det information i Europaparlamentets databas om hur de enskilda ledamöterna har röstat.

För att få en tydligare bild har CONCORD Sverige undersökt hur de svenska parlamentarikerna har agerat i centrala utvecklingsfrågor under mandatperioden. Studien visar att de svenska ledamöterna inte alltid följer den biståndspolitik som deras hemmapartier har beslutat om. I flera fall röstar ledamöterna efter egen övertygelse i utvecklingsfrågor.

Parlamentarikerna följer inte heller alltid partilinjen hos de partigrupper de tillhör i europaparlamentet. Det finns exempel på att politiker från ett och samma svenska parti röstar olika i centrala utvecklingsfrågor.

En klar majoritet av de svenska parlamentarikerna (nio av 14) vill att EU:s gemensamma biståndsbudget ska öka. Det är ett intressant resultat eftersom Sverige som nation under lång tid har arbetat för att EU:s totala budget ska minska.

Studien visar också att de svenska parlamentariker, vars partier är EU kritiska, röstar mot en ökning av EU:s gemensamma bistånd. I och med att de vill återföra inflytande till de nationella parlamenten röstar de också ofta emot stora övergripande reformer som avser att skapa ett bättre samordnat och mer effektivt bistånd.

FAKTA

EU – världens största biståndsgivare

EU-kommissionen är tillsammans med medlemsstaterna världens största biståndsgivare. Under 2007 stod unionen för 62 miljarder dollar vilket är 56,7 procent av världens bistånd. Av detta kom 11,7 miljarder dollar från EU:s gemensamma bistånd som förmedlas av EU kommissionen, resten kom från medlemsstaternas bilaterala bistånd.

Engagemanget i utvecklingsfrågor varierar mycket mellan de svenska parlamentarikerna. De mest aktiva under mandatperioden har varit Anders Wijkman(kd) och Carl Schlyter (mp). Dessa ledamöter har haft stort inflytande i några av parlamentets olika utskott med inriktning på gränsöverskridande utvecklingsfrågor. Båda har skrivit egna betänkanden och därmed fört parlamentets talan i förhandlingar med ministerrådet och EU-kommissionen.

Majoriteten av de svenska parlamentarikerna är däremot inriktade på andra frågor i parlamentet och har inte alls, eller i liten utsträckning, agerat i utvecklingsfrågor under mandatperioden. När de röstar om utvecklingspolitik följer de vanligtvis ett formulär som någon annan i partigruppen

har arbetat fram.

För att få veta vilken inställning ledamöterna har i olika centrala utvecklingsfrågor har Concord bett dem att svara på en enkät bestående av 20 frågor (se Appendix 2). Flera parlamentariker har dock haft svårt att besvara frågorna. De vet helt enkelt inte själva hur de har röstat eller saknar en egen uppfattning i frågorna. För att kunna besvara enkäten har de ofta behövt få hjälp av experter i hemmapartiet och i partigrupperna.

Tyvärr har 5 av 19 ledamöter valt att inte besvara frågorna alls (se Appendix 2). Därmed finns det nästan ingen möjlighet för de svenska väljarna att få veta hur dessa parlamentariker ser på EU:s utvecklingspolitik. Det är inte heller möjligt att i efterhand, genom Europaparlamentets databas, granska hur dessa parlamentariker faktiskt har röstat i alla frågor.

FAKTA

Europaparlamentet

Europaparlamentet består av 785 ledamöter från EU:s 27 medlemsländer. Totalt är 492 miljoner européer röstberättigade vid parlamentsvalen som hålls vart femte år.

Parlamentet deltar i EU:s beslutsprocess och är med om lagstiftningsarbetet på flera områden. Ofta fattas besluten tillsammans med EU:s ministerråd. Till dessa områden hör miljöregler, livsmedelsfrågor och den fria rörligheten av varor, tjänster och kapital.

På andra områden saknar parlamentet direkt inflytande, till exempel när det gäller EU:s jordbrukspolitik och utrikespolitiken.

De 786 ledamöterna har också en kontrollerande funktion. Bland annat antar de EU:s budget tillsammans med ministerrådet. Parlamentet ska också kontrollera hur kommissionen har förvaltat budgeten under föregående år. Europaparlamentet har rätt att avsätta EU-kommissionen genom en misstroendeomröstning.

[2] De svenska parlamentariskernas engagemang i utvecklingsfrågor

2.1 Engagemang i utskotten

Av de 19 svenska europaparlamentarikerna har tio ordinarie uppdrag i något av de utskott som hanterar bistånd och andra gränsöverskridande utvecklings- och utrikesfrågor i Parlamentet.

De olika utskotten har alla en viktig opinionsbildande funktion på sina respektive områden. Men när det gäller den formella makten skiljer sig inflytandet avsevärt åt mellan utskotten.

Utskottet för utveckling

Det viktigaste utskottet för EU:s biståndspolitik är utskottet för utveckling (DEVE). Utskottets inflytande har vuxit under senare år och dess ledamöter är idag med om att fatta viktiga utvecklingspolitiska beslut.

Ändå har utskottet låg status bland parlamentarikerna. En mandatperiod i DEVE anses inte vara någon språngbräda för en framtida politisk karriär och utskottet har därför ofta svårt att fylla alla sina platser.¹

För närvarande finns det bara en svensk som är ordinarie ledamot i DEVE – junilistans Héléne Goudin. I början av mandatperioden var också Anders Wijkman (kd) ordinarie ledamot men han är numera suppleant. Även Åsa Westlund(s) är suppleant i detta utskott.

Utvecklingsutskottet för parlamentets talan när det gäller EU:s gemensamma utvecklingssamarbete, den politiska dialogen med utvecklingsländerna och partnerskapet med 78 länder i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS-länderna). Under senare år har också parlamentet blivit mer involverat i det arbete som sker i EU-kommissionens genomförandekommittéer.

DEVE har under den senaste mandatperioden varit inblandade i flera av EU:s centrala policybeslut på biståndsområdet, bland annat i "Europeiskt konsensus för utveckling" (The European Consensus on Development) 2005 och "Uppförandekod om komplementaritet och arbetsfördelning inom biståndet" (EU Code of Conduct and Division of Labour in development policy) 2007. Båda dessa policydokument påverkar inte bara EU:s gemensamma bistånd utan har även inflytande på det bilaterala biståndet som EU:s medlemsstater ger.

Under arbetet med Europeiskt konsensus var Anders Wijkman föredragande (rapportör) och skrev ett betänkande för parlamentet. Enligt många bedömare gav det honom under denna period ett större inflytande i denna beslutsprocess än vad till exempel den svenska regeringens hade.

Parlamentet lyckades också få gehör för en rad synpunkter som förändrade den ursprungliga texten. Bland annat att fattigdomsbekämpning är det prioriterade målet för EU:s bistånd och att samstämmighet med andra politikområden är nödvändigt.

DEVE har också varit djupt involverat i reformarbetet kring EU:s så kallade biståndsinstrument som styr finansieringen av utvecklingsinsatserna. I detta arbete lyckades parlamentet få igenom separata instrument för utvecklingspolitiken vilket anses ha stärkt möjligheten till fattigdomsbekämpning.²

Men även om DEVE har ett stort inflytande över de övergripande policybesluten för alla biståndsområden är makten mer begränsad när det gäller detaljutformningen av det bistånd

¹ Intervju med Christian Andersson, före detta chef för Europaparlamentets kontor i Sverige

² Sveriges deltagande i EU:s biståndspolitik, rapporter från Riksdagen 2006/07:RFR7.

som finansieras genom den Europeiska utvecklingsfonden (EUF). Biståndet från EUF, som går till AVS-länderna, ligger utanför EU:s ordinarie budget och kontrolleras av ministerrådet och kommissionen.

Under samtalen om Lissabonfördraget har diskussioner förts om att involvera EUF i EU:s ordinarie budget. Därmed skulle parlamentets inflytande öka. Men förslaget finns inte med i den nu gällande utformningen av Lissabonfördraget.

Utskottet för utrikesfrågor

Även parlamentets utskott för utrikespolitik AFET berör vissa utvecklingsrelaterade frågor. Under mandatperioden har bara en svensk, Anna Ibrisagic (m), haft en ordinarie plats i AFET. Suppleant i detta utskott är Inger Segelström (s).

Trots att AFET helt saknar medbeslutande över den gemensamma utrikes och säkerhetspolitiken, GUSP, anses detta utskott – till skillnad från DEVE – ha hög status bland parlamentarikerna. Konkurrensen om platserna är hög.

Den gemensamma utrikespolitiken ligger under EU:s andra pelare och kontrolleras därför helt av EU:s ministerråd. AFET har därför ofta betraktats som en allmän diskussionsklubb som med jämna mellanrum informeras om ministerrådets utrikes- och säkerhetspolitik. AFET kan bara ställa frågor och ge rekommendationer till rådet.

Men vissa av utskottets ledamöter hävdar att AFET har stärkt sina positioner under senare år och att den så kallade "mjuka makten" fått mer genomslag. AFET är ett mycket aktivt utskott och har en hel del kontakter med regeringar utanför unionen.

Ledamöterna i utskottet uttalar sig ofta i utrikespolitiska frågor både nationellt och internationellt. Det händer att deras uttalanden uppfattas som om de var EU:s officiella politik. Kritiker menar att AFET:s ledamöter ofta är allt för frispråkiga och försöker vinna egna poänger genom att föra fram sina egna åsikter i känsliga utrikesfrågor³.

Det enda formella inflytandet parlamentet har över utrikespolitiken är makten att godkänna EU:s budget. Denna makt försöker de också att använda i hög utsträckning genom att föreslå att budgeten för utrikespolitiken ska minska. Orsaken är att de på så vis försöker förhandla till sig inflytande över utrikespolitiken⁴.

Utskottet för internationell handel

EU:s handelspolitik är utan tvekan ett av de områden som får störst inverkan på utvecklingsländerna. Även dessa frågor diskuterar parlamentet. Men även utskottet för internationell handel (INTA) är starkt begränsat i sitt inflytande. På handelsområdet är det kommissionen och ministerrådet som fattar de viktiga besluten och parlamentet behöver inte tillfrågas.

Utskottet för internationell handel har därför främst en opinionsbildande funktion. Utskottets ledamöter kan ställa frågor till kommissionen och göra yttranden om handelspolitik i allmänhet. Bara när det gäller ändringar EU:s regelverk på handelsområdet (när rättsakter ändras) har parlamentet medbeslutande.

Den enda svenska parlamentariker som är ordinarie ledamot i Utskottet för internationell handel är Christofer Fjellner (m). Men flera andra svenska parlamentariker har också varit aktiva i den opinionsbildande verksamheten kring handelspolitiken, bland andra Carl Schlyter (mp) och Jens Holm (v) som också är suppleant i utskottet för internationell handel.

Carl Schlyter har dessutom varit så kallad skuggrapportör för den gröna gruppen för resolutioner om tillgång på läkemedel i utvecklingsländer. Som skuggrapportör har ledamöterna bland annat stort inflytande över hur den egna partigruppen röstar i en fråga.

Miljöutskottet

³ Intervju med Christian Andersson, före detta chef för Europaparlamentets kontor i Sverige

⁴ Intervju med Maria Strömvik, forskare Utrikespolitiska institutet och Lunds universitet

Mer inflytande har däremot utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet (ENVI). Utskottet hanterar främst frågor som rör EU området men också sådant som rör utvecklingsländerna. De utvecklingsrelaterade frågorna kan till exempel handla om export av farliga kemikalier eller de globala klimatförändringarna.

Ett förhållandevis stort antal svenskar är aktiva i ENVI. Till de ordinarie ledarmötena hör Anders Wijkman (kd), Åsa Westlund (s), Jens Holm(v) och Carl Schlyter (mp). Suppleanter i detta utskott är Christofer Fjellner (m), Lena Ek (c) och Helene Goudin (jl).

Under mandatperioden har Anders Wijkman varit föredragande (rapportör) i en fråga om klimatförändringarnas inverkan på utvecklingsländerna i ENVI.

Fiskeriutskottet

Ett annat utskott som ibland berör utvecklingsfrågor är fiskeriutskottet (PECH). Utskottet hanterar bland annat de hårt kritiserade fiskeavtalen med utvecklingsländer. När det gäller fiskeavtalen har inte heller parlamentet medbeslutande. Parlamentet får yttra sig men ministerrådet fattar besluten med kvalificerad majoritet.

Fiskeriutskottet har alltså främst en rådgivande funktion och kan inte stoppa fiskeavtal som man anser missgynnar utvecklingsländer. Den enda svenska ordinarie ledamoten i detta utskott är Hélène Goudin (jl). Carl Schlyter är suppleant.

Klimatutskottet

Det tillfälliga utskottet för klimatförändringar bildades 2007 och ska arbeta fram till mars 2009. Mandatet är bland annat att utarbeta ett förslag för EU:s framtida integrerade politik i klimatfrågan. Fyra svenskar är ordinarie ledamöter i utskottet: Lena EK, Jens Holm, Anders Wijkman och Åsa Westlund. Suppleant i detta utskott är Gunnar Hökmark (m).

Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan män och kvinnor

Parlamentets jämställdhetsutskott (FEMM) har delvis en verksamhet som berör utvecklingsländerna. Dels arbetar de för att främja kvinnors rättigheter i utvecklingsländer och andra länder utanför unionen. Dessutom hanterar de uppföljning och genomförande av internationella avtal och konventioner om kvinnors rättigheter.

Eva-Britt Svensson(v) är vice ordförande i detta utskott och Maria Robsahm(fi) är ledamot. Suppleanter är Lena Ek(c) och Anna Hedh(s).

Övriga utskott

Det finns också utskott som har en mer indirekt inverkan på utvecklingspolitiken. Bland annat har det så kallade budgetkontrollutskottet makten att kontrollera biståndsbudgeten och bevilja EU-kommissionen ansvarsfrihet.

Det är parlamentets uppgift att godkänna hela EU:s budget och de ska godkänna avtal rör så kallad associering med EU, till exempel Cotounouavtalet. I praktiken kan parlamentet alltså stoppa ett avtal om bistånd som man inte anser ha förutsättningar att lyckas. Parlamentet har också makten att avsätta hela kommissionen om de till exempel skulle göra sig skyldiga till någon form av maktmissbruk.

2.2 Övrigt utvecklingspolitiskt engagemang

Parlamentet har även flera så kallade delegationer för förbindelser och samarbete med olika länder och regioner. Syftet med dessa är att upprätthålla och utveckla parlamentets internationella kontakter. Samtidigt ska delegationerna sprida EU:s idéer om frihet, demokrati och respekten för de mänskliga rättigheterna.

I förbindelsen med länderna i Afrika, Västindien och Stilla havet finns "Den gemensamma parlamentariska AVS-EU församlingen". Denna församling sammanträder växelvis i ett AVS-land och i ett EU-land och styrs av gemensamma regler.

Församlingens styrande presidium, som samlas flera gånger om året, består av två ordföranden och 24 viceordföranden. Junilistans Helene Goudin är en av dess vice ordförande. Andra ordinarie ledamöter är Anders Wijkman, Lena Ek och Jens Holm. Carl Schlyter är suppleant i församlingen.

Församlingen har också ett ständigt utskott som utarbetar förslag till betänkanden som sedan läggs fram inför den gemensamma församlingen för omröstning. AVS-EU församlingen är ingen tung maktfaktor i utvecklingsfrågor men har en viss opinionsbildande funktion.

En liknande delegation finns också för länderna i Sydostasien där Lars Wohlin (kd) och Carl Schlyter är ledamöter. Andra delegationer där svenska ledamöter är engagerade är delegationen för förbindelser med Vitryssland (Christofer Fjellner, m), Delegationen för förbindelser med det palestinska lagstiftande rådet (Anna Hedh, s) och Delegationen EU-Ukraina (Eva-Britt Svensson, v).

2.3 Samspelet mellan parlamentet och enskilda organisationer i utvecklingsfrågor

De flesta svenska parlamentariker uppger att de någon gång under mandatperioden har haft kontakt med enskilda organisationer i utvecklingsfrågor. Av de 19 parlamentarikerna uppger 12 att de har haft sådana kontakter "många gånger". De mest aktiva parlamentarikerna på utvecklingsområdet uppger att de periodvis har haft ett nära samarbete med det civila samhället, inte minst inför EU:s stora policybeslut på biståndsområdet.

Uppenbarligen finns det en ömsesidig nytta av detta samarbete. Både de enskilda organisationerna och parlamentarikerna har ofta svårigheter att få gehör för sina synpunkter hos EU-kommissionen och hos ministerrådet. Genom samarbete kan de dela sina erfarenheter, vässa argumenten och få tillgång till fler kanaler för att trycka på.

Under senare år har kontakterna mellan parlamentet och det civila samhället ökat i utvecklingsfrågor. Det beror i hög grad på att de biståndsinriktade enskilda organisationerna i Europa har blivit mer välorganiserade när det gäller EU:s utvecklingspolitik.

Många av Europas ledande biståndsorganisationer har gått samman i olika nätverk. Tillsammans har de betydligt större möjligheter att påverka EU:s policyarbete. Idag finns flera olika nätverk, med kontor i Bryssel, som på heltid bevakar EU-biståndet och har olika kontakter med Europa parlamentet.

Den största och mest inflytelserika organisationen i Bryssel är Concord. Det är också Concord som har de flesta kontakterna direkt med EU-kommissionen och med Europaparlamentet på biståndsområdet.

[3] Den gemensamma utrikes- och utvecklingspolitiken

3.1 EU:s ökade aktivitet i biståndsfrågor

EU har under senare år fått en allt viktigare roll i samordningen av allt bistånd från unionen, även medlemsstaternas eget bistånd. Flera svenska Europaparlamentariker ogillar den utvecklingen och vill återföra ansvaret till de nationella parlamenten. Andra svenskar har aktivt verkat för att stärka EU:s roll på området.

EU-kommissionen har under senare år blivit spindeln i nätet för den europeiska utvecklingspolitiken. På flera sätt får kommissionens beslut inverkan på medlemsstaternas bilaterala bistånd, det som i Sverige sköts av Sida.

Bland annat föreslår kommissionen hur stort medlemsländernas bistånd till utvecklingsländerna ska vara. Kommissionen har satt upp en tidtabell så att hela EU ska kunna uppnå FN:s millenniemål 2015. Då ska varje medlemsland vara uppe i 0,7 procent av BNI.

EU-kommissionen föreslår också vilka länder som medlemsstaterna bör stödja. Anledningen är att EU-biståndet ofta har varit ojämnt fördelat till utvecklingsländerna. I vissa länder har det varit trängsel bland givarna, i andra har det nästan helt saknats bistånd trots att behoven har varit minst lika stora.

Kommissionen är också drivande i en rad policyfrågor som får inverkan på det svenska utvecklingssamarbetet. Ett exempel är att kommissionen verkar för en så kallad avbindning av allt bistånd från EU. Det innebär att det inte längre ska vara tillåtet för medlemsstaterna att villkora sitt bistånd för att gynna sitt eget näringsliv.

Enligt studier från bland annat Världsbanken får bundet bistånd sämre utvecklingseffekt och blir betydligt dyrare än om mottagarländerna själva tillåts att upphandla alla varor och tjänster på den internationella marknaden. Sverige har under lång tid använt bundet bistånd på flera olika områden, men användningen av dessa stödformer har minskat i omfattning under senare år.

Kommissionen vill över huvud taget att EU:s medlemsstater ska överlåta mer ansvar för utvecklingen på mottagarländerna själva. Detta innebär bland annat att mindre pengar bör satsas på specifika biståndsprojekt, till exempel skolor eller vårdcentraler.

Huvuddelen bör istället betalas direkt till ländernas statsbudgetar genom så kallat budgetstöd. Det ökar utvecklingsländernas möjlighet att följa sina egna strategier och planer för fattigdomsbekämpningen.

EU-kommissionen har visserligen inga möjligheter att tvinga medlemsländerna att följa de olika policybesluten. Däremot kan de peka ut länder som inte sköter sina åtaganden. Alla medlemsstater, inklusive europaparlamentet, har godkänt de policydokument som befäster kommissionens utökade uppdrag.

Parlamentariker missnöjda

EU:s ökade inflytande över medlemsstaternas utvecklingssamarbete är dock omdiskuterat. Tre av de svenska partierna i Europaparlamentet anser att EU-kommissionen har fått för stor makt på området. De vill därför föra tillbaka ansvaret till den svenska riksdagen.

Till dessa partier hör Junilistan, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. De är alla emot ett allmänt ökat maktöverförande till EU. Därför gillar de inte heller att EU-kommissionen har fått ett ökat inflytande över det europeiska biståndet.

Helene Goudin (jl) anser visserligen att en samordning av biståndet behövs men att detta ska ske genom FN – inte genom EU. Enligt Junilistan ska det också vara upp till varje medlemsland att avgöra vilka länder man vill ge bistånd till.

Carl Schlyter(mp) anser att kommissionen är underbemannad och av den anledningen är dåligt rustade för att klara samordningsuppgiften.

Huvuddelen av de svenska parlamentarikerna är däremot positiva till kommissionens vidgade befogenheter. Många anser att samordningen av EU-biståndet under lång tid har varit allt för dåligt och att kommissionens arbete kan förbättra förutsättningarna för länderna i syd att utvecklas.

Merparten av de svenska parlamentarikerna är också positiva till att öka budgeten för EU:s gemensamma bistånd som förvaltas av EU-kommissionen. Det är överraskande eftersom Sverige som nation länge har arbetat för att minska hela EU:s budget, i detta ingår även budgeten för det gemensamma biståndet.

Så tycker parlamentarikerna

”Är det rätt att EU kommissionen får en mer central och samordnande roll för hela EU:s bistånd och utvecklingspolitik (både den bilaterala och den gemensamma)?

Ja: Wijkman(kd), Färm(s), Robsahm(fi), Segelström(s), Westlund(s), Fjellner(m), Ek(c), Schmidt(fp)

Nej: Goudin(jl), Lundgren(jl), Schlyter(mp), Holm(v) och Svensson(v).

Tveksamma: Hedh(s)

”Stöder du kommissionens ambition att kraftigt öka budgetstödet till u-länderna?

Ja: Wijkman(kd), Segelström(s), Färm(s), Hedh(s), Holm(v), Svensson(v), Schlyter(mp), Robsahm(fi), Ek(c), Westlund(s)

Nej: Lundgren(jl), Goudin(jl)

Tveksamma: Fjellner(m), Schmidt(fp)

”Stöder du kommissionens ambition att avbinda allt bistånd till utvecklingsländerna (även det bilaterala)?

Ja: Wijkman(kd), Segelström(s), Färm(s), Hedh(s), Fjellner(m), Holm(v), Svensson(v), Schlyter(mp), Schmidt(fp), Ek(c), Westlund(s)

Nej: Lundgren(jl), Goudin(jl) (båda anser att detta är en nationell fråga)

Pass: Robsahm(fi)

”Bör EU-kommissionens biståndsbudget öka/minska?

Öka: Wijkman(kd), Segelström(s), Färm(s), Hedh(s), Holm(v), Schmidt(fp), Ek(c), Westlund(s)

Minska: Lundgren(jl), Goudin(jl), Svensson(v), Schlyter(mp),

Tveksamma: Fjellner(m) (beror på användning) Robsahm(fi)

3.2 EU:s utrikespolitik

Idag styr EU:s ministerråd över unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, GUSP. En majoritet av de svenska parlamentarikerna anser dock att rådets inflytande borde minska på detta område. Samtidigt säger merparten av

ledamöterna nej till att parlamentarikerna själva skulle få inflytande över utrikespolitiken.

Sedan 1970-talet hanteras EU:s gemensamma utrikes och säkerhetspolitik av ministerrådet utan insyn från parlamentet eller från allmänheten. Europaparlamentet har länge velat ha någon form av inflytande över dessa känsliga frågor. I dagsläget är ministerrådet bara skyldigt att informera parlamentet om den politik som förs.

Men ingenting tyder på att parlamentet kommer få mer inflytande över utrikespolitiken. Om Lissabonfördraget införs enligt planerna kommer rådet att behålla hela sin makt.

I ministerrådet finns det inte heller någon opinion för att ge parlamentet mer makt över utrikespolitiken. Denna del av politiken anses ligga allt för nära suveränitetens kärna⁵

En majoritet av de svenska parlamentarikerna anser att ministerrådets makt över utrikespolitiken borde minska. Många anser att ansvaret för denna politik borde återföras till medlemsstaternas egna parlament.

Däremot är de svenska ledamöterna tveksamma till att Europaparlamentet skulle få större inflytande över utrikes- och säkerhetspolitiken. Åtta av 14 svenskar är emot en sådan utveckling.

Så tycker parlamentarikerna

”Bör EU:s ministerråd ha mer eller mindre inflytande över den gemensamma utrikespolitiken?

Mindre: Wijkman(kd), Lundgren(jl), Goudin(jl), Hedh(s), Svensson(v), Schlyter(mp), Ek(c)

Mer: Fjellner(m), Schmidt(fp), Robsahm(fi)

Som idag: Segelström(s), Färm(s), Holm(v), Westlund(s)

”Borde parlamentet ha mer inflytande över frågor som rör EU:s utrikespolitik?

Ja: Wijkman(kd), Segelström(s) (men ej över säkerhetspolitiken), Fjellner(m), Schmidt(fp), Robsahm(fi), Ek(c)

Nej: Lundgren(jl), Goudin(jl), Färm(s), Hedh(s), Holm(v), Westlund(s)

3.3 Miljö- och klimatpolitiken

Den globala uppvärmningen väntas slå hårt mot utvecklingsländernas ekonomier. Miljöorganisationer varnar för att kostnaderna för att begränsa effekterna blir enorma samtidigt som finansiering saknas. En majoritet av de svenska parlamentarikerna tycker inte att klimatanpassningen ska bekostas med pengar som är öronmärkta för bistånd.

Vissa bedömare anser att världens bistånd helt kommer att urholkas om pengarna ska användas för att finansiera de svåra effekterna som den globala uppvärmningen väntas få i utvecklingsländerna. Åtta av de svenska europaparlamentarikerna vill därför att andra pengar ska användas för klimatkompensationen.

Fyra parlamentariker anser däremot att även biståndet måste hjälpa till för att hindra de negativa skadeverkningarna. Ett klimattänkande måste integreras i allt bistånd. Av dessa fyra anser alla dessutom att stora pengar, utöver biståndet, också måste tillkomma. Flera

⁵ Intervju med Maria Strömviik, forskare Utrikespolitiska institutet och Lunds [universitet](#)

nämner till exempel inkomsterna från handeln med utsläppsrätter som en lämplig finansieringsform för klimateffekterna.

Intressekonflikter påverkar klimatarbetet

Växthuseffekterna kommer också att tvinga fram förändringar av EU:s allmänna biståndspolitik. Flera projekt i utvecklingsländerna har en direkt negativ klimatpåverkan. Bland de tydligaste är satsningar på kol- och oljekraft som har en negativ klimatpåverkan.

Samtidigt är utbyggnaden av kolkraft väldigt billig i många utvecklingsländer och energibehoven är skriande. Alla svenska europaparlamentariker är dock emot att EU:s biståndspengar används för att finansiera kol- och oljekraft.

Så tycker parlamentarikerna

”Hur ska följderna av växthuseffekten i u-länderna finansieras?

a. Från biståndsbudgeten?

Ingen

b. Med andra pengar?

Segelström (s), Färm (s), Hedh(s), Holm (v), Svensson (v), Robsahm (fi), Ek (c), Westlund (s)

c. Från båda

Wijkman (kd), Fjellner (m), Schlyter (mp), Schmidt (fp),

d. Ingen fråga för EU:

Lundgren (jl), Goudin(jl)

”Hur ställer du dig till EU-finansierade satsningar på utbyggnad av kol- och oljekraft i u-länder?

Negativ: Wijkman (kd), Lundgren(jl), Goudin(jl), Segelström(s), Göran Färm (s), Anna Hedh (s), Fjellner(m), Holm(v), Svensson(v), Schlyter(mp), Schmidt(fp), Robsahm (fi), Ek(c), Westlund(s)

Positiv: ingen

Lissabonfördraget och utvecklingspolitiken

För närvarande är det oklart om Lissabonfördraget kommer att gå igenom eller inte. Därmed är det också oklart vilken inverkan det får på EU:s biståndspolitik. Men om det går igenom som planerat kommer det få stor inverkan på EU:s gemensamma bistånd och EU:s utrikespolitik.

I debatten om Lissabonfördraget har det funnits kritiska röster som anser att det kommer att marginalisera kommissionens bistånd. Den långsiktiga fattigdomsbekämpningen kommer få stå tillbaka för säkerhetspolitiska och andra utrikespolitiska intressen.

Enligt skisserna för Lissabonfördraget ska EU få en slags utrikesminister (hög representant) som får större befogenheter än vad dagens utrikeskommissionär har. Den höge representanten får en egen diplomatkår (External Action Services) till sitt förfogande. Men i Lissabonfördraget finns det däremot inga tydliga besked om vem som ska ta tillvara de långsiktiga biståndsintressena och de humanitära intressena i den nya organisationen.

Det finns också mycket stora motsättningar mellan EU:s policydokument "Europeiskt konsensus för utveckling" från 2005 och den säkerhetsstrategi som den höge representanten för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP), Javier Solana har presenterat.

Som förslaget för Lissabonfördraget ser ut kommer också kommissionens fältkontor, de så kallade delegationerna, att förändras. Idag jobbar dessa främst med bistånd och i mindre utsträckning med handel och jordbruksfrågor. Men i det nya förslaget kommer de hantera all utrikespolitik som militära insatser, migration, relationer med grannländer och konfliktförebyggande åtgärder.

Vad som händer med biståndet om dessa delegationer blir verklighet är idag oklart. Det finns två huvudalternativ: Antingen integreras biståndet i de nya utvidgade delegationerna eller så får det en mer självständig och oberoende status.

[4] De prioriterade utvecklingsfrågorna

Det svenska ordförandeskapet i EU ökar möjligheterna att påverka EU:s utvecklingspolitik – inte minst om regeringen får draghjälp av Europaparlamentet. Men de svenska parlamentarikerna har väldigt olika uppfattning om vilka utvecklingsfrågor som är viktigast inför nästa mandatperiod.

I juli 2009 blir Sverige EU:s ordförandeland. Det ger den svenska regeringen stora möjligheter att påverka både medlemsstaternas och EU:s gemensamma bistånd. Regeringen har sedan länge bestämt att prioritera följande frågor:

- Biståndseffektivitet
- Klimatförändringar
- Demokrati och mänskliga rättigheter
- Samstämmighet (all EU politik ska dra åt samma håll och gynna fattigdomsbekämpningen)

Ordförandeskapet ökar också de svenska parlamentarikernas möjligheter att påverka EU:s utvecklingspolitik. Genom att samarbeta med regeringen skapas möjligheter att få igenom specifika frågor. Samtidigt har regeringen nytta av att få draghjälp av parlamentet.

Flera av de svenska parlamentarikerna prioriterar i stort sett samma frågor som regeringen. Men några ledamöter vill föra upp helt andra ämnen på agendan.

Mest avvikande är Junilistan som inte tycker att EU ska syssla med utvecklingsfrågor alls. Junilistans Helene Goudin är också den enda svenska parlamentariker som under nuvarande mandatperiod har haft en ordinarie plats i utvecklingsutskottet DEVE.

Så tycker parlamentarikerna

”Vilka är de viktigaste internationella utvecklingsfrågorna för nästa mandatperiod? Nämn tre.

Färm (s): 1. Fattigdomsbekämpning 2. Utbildning/hälsa 3. Infrastruktur

Robsahm (fi): 1. Kvinnors rättigheter 2. HBT-personers rättigheter 3. Medborgliga fri och rättigheter

Segelström (s): 1. Matprisökningen 2. Klimatfrågan 3. Utbildning

Schlyter (mp): 1. EPA avtalen och rättvis handel 2. Tillgång till vård och medicin 3. Investeringar i klimatåtgärder

Schmidt (fp) 1. Uppfylla FN:s millenniemål 2. Demokrati och MR 3. Rättvis handel dvs. att man avskaffar alla snedvridande subventioner som den rika världen har.

Hedh (s) 1. Miljö- och klimatfrågan 2. Livsmedelspriserna 3. Utbildning och forskning

Westlund (s) 1. Uppnä FN:s millenniemål 2. Stärka demokrati och MR 3. Minska klimatpåverkan

Svensson (v) 1. Uppnä millenniemål 2. Handelsavtalen 3. Klimatförändringarna

Holm (v) 1. Rättvisare handelspolitik 2. Stöd för anpassningar till klimatförändringarna 3. Uppnä millenniemålen.

Fjellner (m) 1. Ett globalt handelsavtal 2. Globalt avtal för klimatfrågor 3. Bekämpa sjukdomar i u-länder (hiv, malaria etc)

EK (c) 1. Demokrati och fred 2. Miljö/klimat 3. Kvinnors situation och jämställdhet.

Goudin (jl) Utvecklingsfrågorna ska inte hanteras av EU

Lundgren (jl) Utvecklingsfrågorna ska inte hanteras av EU

Wijkman (kd) 1. Fullfölja 2. Klimatfrågorna 3. Skydda ekosystemen

FAKTA

De viktigaste målsättningarna för EU:s utvecklingssamarbete

1. Det främsta målet med unionens politik på biståndsområdet är att minska och på sikt utrota fattigdomen.
2. EU ska skapa en hållbar utveckling, vilket omfattar en god samhällsstyrning, respekt för mänskliga rättigheter och en hållbar miljöpolitik.
3. EU ska nå de mål man har enats om på olika FN konferenser och toppmöten. Till dem hör FN:s millenniemål.
4. EU ska ta hänsyn till målen för utvecklingssamarbetet vid all politik som påverkar utvecklingsländerna.
5. EU ska främja bättre givarsamordning.

I och med att EU har förbundit sig att följa besluten på olika FN-konferenser och toppmöten blir också en rad andra mål aktuella. Till dessa hör målen för millenniedeklarationen som innebär att:

- Fattigdom och hunger ska vara halverad 2015
- Alla barn ska gå i grundskola 2015.
- Jämställdhet ska öka och kvinnors ställning ska stärkas
- Barnadödlighet ska minska
- Mödradödligheten ska minska
- Spridningen av hiv/aids, malaria och andra sjukdomar ska hejdas till 2015
- En miljömässigt hållbar utveckling ska säkerställas till 2015
- Ett globalt samarbete för utveckling ska etableras

Källa: EU-kommissionen

[5] Politiskt känsliga utvecklingsfrågor

EU hanterar en rad frågor där europeiska intressen står i direkt konflikt med intressen i utvecklingsländerna. Många gånger ställs sysselsättning och välfärd i Europa mot sysselsättning och välfärd i utvecklingsländerna. Det kan handla om fiskeavtal med utvecklingsländer, export av krigsmaterial eller exportsubventioner för europeiska jordbruksprodukter.

Europaparlamentarikerna hanterar alla dessa frågor. På flera områden utför de ett starkt opinionsbildande arbete både i hemländerna och internationellt. Däremot saknar Europaparlamentet formell makt när det gäller flera av dessa politiskt mest känsliga frågor.

När parlamentet tar ställning till exempelvis handelsavtal, export av krigsmaterial eller EU:s jordbrukspolitik är det därför mest ett sätt att uttrycka en ståndpunkt. Parlamentet har inga möjligheter att till exempel stoppa ett fiskeavtal med ett afrikanskt land som man anser missgynna utvecklingen.

På de områden där parlamentarikerna saknar formell makt uttrycker de sig ofta mer frispråkigt än vad till exempel ministrarna i EU-länderna kan göra. Parlamentarikerna är inte bundna av samma kompromisser, hänsyn och uppgörelser som medlemmarna av ministerrådet.

Detta förklarar också varför parlamentarikerna ibland har helt andra åsikter än vad deras hemmapartier har. I flera av nedanstående frågor uttrycker ledamöterna synpunkter som strider mot vad moderpartierna i Sverige står för.

5.1 Skydda marknader

EU:s handel med utvecklingsländerna har diskuterats mycket under senare år. Många enskilda organisationer, politiker och debattörer hävdar att utvecklingsländerna måste få rätt att skydda sina marknader mot import av varor och utländska investeringar. Om de inte tillåts göra det riskerar deras näringsliv och jordbruk att slås ut.

Tills nyligen har 78 länder i Afrika, Västindien och Stilla havet (AVS-länderna) också haft möjlighet att skydda sina marknader med hjälp av tullar och importavgifter. Samtidigt har dessa länder till stor del haft en kvot och tullfri tillgång till europeiska marknaden.

EU-kommissionen har nu för avsikt att skapa lika villkor för alla utvecklingsländer på handelsområdet. Därför vill EU ta bort AVS-ländernas konkurrensfördelar i de så kallade Ekonomiska partnerskapsavtalen, EPA, som nu förhandlas fram.

Kritikerna menar att AVS-länderna inte är redo för detta. Deras ekonomier är ännu relativt utvecklade och de klarar inte att konkurrera på lika villkor med företagen från EU.

Förespråkarna för EPA avtalen menar tvärt om att skyddet av dessa marknader är en viktig anledning till att utvecklingen i länderna inte har tagit fart.

Sveriges regering arbetar för att EPA-avtalen ska genomföras i stort sett enligt de planer som EU-kommissionen har. Men två europaparlamentariker, som tillhör regeringsalliansens partier, säger sig ändå vara emot en helt liberaliserad handelspolitik.

Så tycker parlamentarikerna

"Bör u-länder få möjlighet att skydda sin marknad mot import och utländska direktinvesteringar?"

Ja: Wijkman(kd), Lundgren (jl), Goudin(jl), Hedh(s), Holm(v), Svensson(v), Schlyter (mp),

Nej: Fjellner(m), Robsahm(fi), Ek(c)

Ibland: Segelström(s), Färm(s), Schmidt(fp), Westlund(s)

5.2 Fiskeavtalen

EU har ingått en rad avtal som tillåter att medlemsstaternas fiskefartyg får fiska på vatten som tillhör olika utvecklingsländer. Avtalen är kontroversiella eftersom de anses leda till utfiskning. Alla svenska europaparlamentariker är emot fiskeavtalen.

EU har för närvarande fiskeavtal med 17 utvecklingsländer, främst i Afrika. Genom dessa avtal får EU:s fiskeflotta tillgång till utvecklingsländernas havsområden.

Enligt EU-kommissionens hemsida är avtalen betydelsefulla för att de "ger jobb till många europeiska arbetstagare." Samtidigt hävdar man att avtalen ger viktiga budgettillskott till utvecklingsländerna och att det därför skapar jobb.

EU har också för avsikt att hjälpa länderna att utveckla en egen fiskepolitik som gör att ekonomin utvecklas samtidigt som fiskebestånden skyddas.

Kritikerna hävdar att avtalen inte alls gynnar invånarna i utvecklingsländerna. Tvärtom anses EU:s effektiva fiskeflotta tömma haven på fisk vilket slår ut det inhemska fisket. Flera studier tyder också på att fiskeavtalen ger upphov till allvarliga konsekvenser för lokalbefolkningen.

Sveriges förra regering uppgav, att de som enda medlemsland, röstade emot fiskeavtalet med Marocko 2006 i EU:s ministerråd. Det är i övrigt oklart hur Sveriges regering har agerat i denna fråga eftersom alla protokoll från ministerrådsmötena är hemliga.

Så tycker parlamentarikerna

”Gynnar/missgynnar EU:s fiskeavtal u-länderna?”

Missgynnar: Wijkman (kd), Lundgren (jl), Goudin(jl), Segelström(s), Färm(s), Hedh(s), Fjellner(m), Holm(m), Svensson(v), Schlyter(mp), Schmidt(fp), Robsahm(fi), Ek(c), Westlund(s)

Gynnar: ingen

5.3 Exportsubventioner på livsmedel

EU är en stor exportör av livsmedel till utvecklingsländerna. En del av exporten subventioneras vilket gör att varorna kan säljas till mycket låga priser i utvecklingsländerna.

Det finns flera exempel på hur EU-subventionerade export har fått allvarliga konsekvenser för jordbrukssektorn i syd. Svensk/Danska Arla fick till exempel exportsubventioner för att sälja mjölkpulver till Dominikanska republiken för några år sedan. Det slog ut flera av landets mjölkbönder, enligt en rapport från den brittiska organisationen Oxfam.

Möjligen är nu användningen av exportsubventioner på väg att minska. Inom ramen för den så kallade Doharundan har EU erbjudit sig att ta bort alla exportsubventioner senaste 2013. Förutsättningen för detta är dock att andra länder gör motsvarande eftergifter. Om inget annat land följer efter är det däremot oklart om EU kommer att stå fast vid sitt löfte.

Sveriges regering har länge arbetat för att avskaffa alla exportsubventioner på livsmedel i EU:s ministerråd. Men få andra medlemsländer delar denna inställning.

Europaparlamentet har inget inflytande över exportsubventionerna på livsmedel. Men många parlamentariker är kritiska och har arbetat för att väcka opinion mot subventionerna.

Så tycker parlamentarikerna

”Ska EU subventionera export av livsmedel till u-länder?

Ja: Ingen

Nej: Wijkman (kd), Lundgren (jl), Goudin(jl), Segelström(s), Färm(s), Hedh(s), Fjellner(m), Holm(m), Svensson(v), Schlyter(mp), Schmidt(fp), Robsahm(fi), Ek(c), Westlund(s)

5.4 Budgetstöd

EU-kommissionen är en stark förespråkare för budgetstöd som biståndsform. Mycket av EU:s gemensamma bistånd kanaliseras också som budgetstöd eftersom det anses vara ett effektivt sätt att skapa utveckling. Majoriteten av de svenska europaparlamentarikerna är, som vi tidigare sett, positiva till budgetstöd som biståndsform.

Men att betala stora summor pengar rakt in i ett lands statsbudget är också förknippat med risker. Givarna kan inte exakt följa varje satsad biståndskrona och se att den har gått till avsett ändamål.

Kritiker hävdar att budgetstöd i högre utsträckning än annat bistånd, kan användas felaktigt av mottagarlandets regering eller tjänstemän. Därför anser de inte att denna stödform bör gå till länder med hög korruption i statsförvaltningen.

I värsta fall skulle också budgetstöd kunna frigöra pengar som används i krig eller förtryck av landets minoriteter, politiska opposition eller något grannland. Vissa länder med stora inrikespolitiska problem, till exempel Etiopien, får därför inte budgetstöd från EU.

Däremot ger EU-kommissionen budgetstöd till en rad andra länder med hög korruption och interna väpnade konflikter. Till dessa länder hör Kambodja, Uganda, Kenya, Nicaragua och Bolivia.

Så tycker parlamentarikerna

”Bör kommissionen ge budgetstöd till länder som begår brott mot de mänskliga rättigheterna. Tex. Etiopien, Uganda och Kambodja?

Ja: Ingen

Nej: Wijkman (kd), Lundgren (jl), Goudin(jl), Segelström(s), Färm(s), Hedh(s), Fjellner(m), Holm(m), Svensson(v), Schlyter(mp), Schmidt(fp), Robsahm(fi), Ek(c), Westlund(s)

5.5 Gemensamma regler för vapenexport

Den 8 december 2008 antog EU:s ministerråd ett dokument för gemensamma regler för vapenexport. Till skillnad från den uppförandekod, som har gällt sedan 1998, är de nya reglerna rättsligt bindande.

Dokumentet innebär att EU kan utkräva ansvar från medlemsstater som bryter mot de gemensamma exportreglerna. Medlemsstaterna måste också anpassa sin lagstiftning till de nya reglerna.

Reglerna innehåller bland annat att vapenexportörerna måste ta hänsyn till köparländernas ekonomi. Export får inte ske till utvecklingsländer om köpet äventyrar landets sociala utveckling. På denna punkt kommer troligen den svenska lagstiftningen behöva skärpas.

Concord Sverige ställde frågan om EU:s gemensamma politik för vapenexport till parlamentarikerna före de nya reglerna hade trätt i kraft. Inger Segelström(s), som förespråkar samma regler som idag, syftar alltså på de uppförandekoder som gällde tidigare.

Så tycker parlamentarikerna

”Bör EU-länderna ha en gemensam politik för vapenexport?”

Ja: Wijkman(kd), Fjellner(m), Schlyter (mp), Schmidt (fp)

Nej: Lundgren(jl), Goudin(jl), Färm(s), Hedh(s), Holm(v), Svensson(v), Westlund (s)

Tveksam: Robsahm(fi), Lena Ek

Samma system som idag: Segelström(s)

”Bör det finnas restriktioner mot att sälja vapen till:

a. Mycket fattiga länder

Ja: Wijkman(kd), Färm(s), Fjellner(m), Holm(v), Schlyter (mp), Schmidt(fp), Robsahm (fi), Ek(c)

Nej: -

Inte en fråga för EU: Lundgren(jl), Goudin(jl), Segelström(s), Hedh(s), Westlund (s)

b. Länder i konflikt

Ja: Wijkman(kd), Färm(s), Fjellner(m), Holm(v), Schlyter (mp), Schmidt(fp), Robsahm (fi), Ek(c), Färm(s)

Nej: -

Inte en fråga för EU: Lundgren(jl), Goudin(jl), Segelström(s), Hedh(s), Westlund (s)

c. Diktaturstater

Ja: Wijkman(kd), Färm(s), Fjellner(m), Holm(v), Schlyter (mp), Schmidt(fp), Robsahm (fi), Ek(c), Färm(s)

Nej: -

Inte en fråga för EU: Lundgren(jl), Goudin(jl), Segelström(s), Hedh(s), Westlund (s)

Not ⁶

5.6 Fredsbevarande insatser

Fredsbevarande insatser i utvecklingsländer får idag inte bekostas med biståndspengar. De flesta givarländer befarar att stora delar av bidragen till fattigdomsbekämpning annars skulle ätas upp av dyra militära insatser. Dessa principer styrs sedan många år av beslut i OECD:s biståndskommitté DAC.

Under senare tid har dock flera politiker i Sverige och i andra länder börjat argumentera för att bistånd ändå ska kunna användas på detta sätt. Ofta saknas det pengar till nödvändiga fredsbevarande insatser i utvecklingsländer. Därmed är det också oftast omöjligt att bedriva något långsiktigt utvecklingssamarbete.

⁶ Eva-Britt Svensson(v) säger sig vara emot all vapenexport och har därför inte svarat på varken fråga a,b eller c.

I Sverige har vissa socialdemokrater, moderater och centerpartister argumenterat för att bistånd i vissa fall ska kunna användas till fredsbevarande insatser.

Så tycker parlamentarikerna

”Ska kommissionens biståndsbudget kunna användas för att finansiera fredsbevarande insatser i utvecklingsländer?”

Ja: Fjellner(m), Schmidt(fp),

Nej: Wijkman(kd), Segelström(s), Färm(s), Holm(v), Svensson(v), Schlyter(mp), Robsahm(fi), Westlund(s)

Ibland: Ek(c)

Pass: Hedh(s)

Inte en fråga för EU: Goudin(jl), Lundgren(jl)

5.7 Bistånd och aborter

Enligt siffror från RFSU dör 200 kvinnor varje dag på grund av osäkra aborter. De flesta av dessa bor i utvecklingsländer där tillgången på mödrahjälsvård är dålig. Biståndsinsatser, som ger möjlighet till säkra aborter, skulle sannolikt förbättra statistiken avsevärt.

Men inom EU är detta en ytterst kontroversiell fråga. Tre katolska länder (Malta, Irland och Polen) är starkt emot att biståndspengar används till aborter. Därför blockerar de alla beslut på området i ministerrådet. I Europaparlamentet röstar också många emot resolutioner på detta område.

Frågan kompliceras också av att aborter är olagliga i vissa utvecklingsländer. Om EU inte respekterar de nationella lagstiftningarna riskerar unionen att få problem även med andra biståndsinsatser i dessa länder. Av den anledningen anser bland annat Carl Schlyter(mp) och Olle Schmidt(fp) att biståndsmedel bara bör användas till säkra aborter i vissa länder.

Så tycker parlamentarikerna

”Anser du att EU:s biståndsmedel bör användas för att öka möjligheten för kvinnor att göra säkra aborter?”

Ja: Wijkman (kd), Segelström (s), Färm (s), Hedh(s), Fjellner(m), Holm(v), Svensson(v), Robsahm (fi), Ek (c), Westlund (s)

Nej: -

Ibland: Schlyter (mp), Schmidt (fp)

Ej fråga för EU: Goudin (jl), Lundgren(jl)

5.8 Mödradödlighet

Varje år dör omkring en halv miljon kvinnor i samband med graviditet och förlossning. Nästan alla dessa bor i utvecklingsländer.

För att få en ändring på detta mörka faktum antog världens ledare millenniemål nummer fem år 2000. Målet innebar att mödradödligheten skulle minska med två tredjedelar till 2015.

Men när lite mer än halva tiden har gått ser detta millenniemål inte ut att kunna uppfyllas. Arbetet släpar efter trots att detta inte anses vara ett av de mest kostsamma millenniemålen.

Den fjärde september i år antog Europaparlamentet en resolution som uppmanar EU-kommissionen och ministerrådet att verka för att alla kvinnor får tillgång till den information och service som krävs för att detta millenniemål ska nås. Majoriteten av de svenska parlamentarikerna ställde sig positiva till att öka uppmärksamheten kring detta millenniemål.

Så tycker parlamentarikerna

”Bör större uppmärksamhet riktas mot att FN:s millenniemål för minskad mödradödlighet inte uppfylls. Parlamentet röstade om detta i september 2008. Hur röstade du?

För: Wijkman (kd), Segelström(s), Färm(s), Hedh(s), Fjellner(m), Ek(c), Schmidt (fp), Schlyter (mp), Svensson (v), Holm(v), Westlund(s)

Emot: Ingen

Har inte röstat: Lundgren (jl), Goudin (jl), Robsahm (fi)

Slutsatser

EU är idag en av de viktigaste aktörerna för att skapa utveckling i världens fattiga länder. Unionen står för mer än hälften av världens bistånd och påverkar en rad andra områden som har avgörande inverkan på utvecklingsländernas ekonomier. Europaparlamentet har i dessa sammanhang en hel del att säga till om.

Denna studie visar dock att intresset för de internationella utvecklingsfrågorna är lågt bland de nu sittande svenska Europaparlamentarikerna. Bara en handfull har aktivt arbetat med utvecklingsfrågor under mandatperioden. Ändå deltar alla ledamöterna i mängder av omröstningar som påverkar tillvaron för världens fattiga.

För de svenska väljarna är det nästan omöjligt att ta reda på hur parlamentariker faktiskt har röstat i olika utvecklingsfrågor. Parlamentarikerna själva redovisar sällan detta och informationen är bara i undantagsfall tillgänglig i Europaparlamentets databas.

Concord Sverige har därför ställt 20 frågor om EU:s utvecklingspolitik till de nuvarande svenska ledamöterna. Resultatet är överraskande. Studien visar att liberaler och kristdemokrater i flera fall röstar med europavänstern i centrala utvecklingsfrågor. Detta gäller till exempel i frågor som rör handel med utvecklingsländerna.

På samma sätt har den svenska vänstern i flera fall röstar med de konservativa partierna i parlamentets omröstningar när det gäller volymen på EU:s gemensamma bistånd. I likhet med många konservativa parlamentariker vill två ledamöter från vänstern och miljöpartiet minska EU:s bistånd för att återföra makt till de nationella parlamenten.

Flera av parlamentariker följer inte heller sina hemmapartiets politik när de röstar i vissa utvecklingsfrågor. Några ledamöter har också, vid flera tillfällen, röstat emot den politik som är fastslagen av de partigrupper som de tillhör i Europaparlamentet.

Ledamöterna från de EU-skeptiska partierna Vänsterpartiet, Junilistan och Miljöpartiet, har under mandatperioden röstat emot stora reformer som har för avsikt att förbättra och effektivisera EU:s bistånd. Orsaken är att de är emot att EU ökar sitt inflytande på biståndsområdet.

Majoriteten av de svenska ledamöterna följer dock sina partigrupperns anvisningar när de röstar i utvecklingsfrågorna. Flera svenska ledamöter saknar kunskaper på området och följer därför de röstansvisningar de får från sina respektive partigrupper. Detta system ger partigruppernas specialister på utvecklingsfrågor ett stort inflytande över EU:s bistånds- och utvecklingspolitik.

Det störst inflytandet över utvecklingspolitiken har de parlamentariker som får i uppdrag att vara föredragande (rapportör) i de enskilda sakfrågorna. Dessa ledamöter för hela parlamentets talan i förhandlingarna med EU-kommissionen och med EU:s ministerråd. I vissa fall är rapportörerna en viktigare maktfaktor än den svenska regeringen när det gäller att påverka inriktningen på EU:s utvecklingspolitik.

För de svenska folkrörelserna är det viktigt att få in fler svenska parlamentariker med kunskap om utvecklingsfrågor i Europaparlamentet. Ledamöterna är en viktig demokratisk kontaktlänk mellan det civila samhället och de inflytelserika tjänstemännen i EU-kommissionen och politikerna i EU:s ministerråd.

Med kunniga ledamöter i Europaparlamentet har också de svenska politiska partierna stora möjligheter att påverka och få inflytande över EU:s utvecklingspolitik.

De 18 svenska europaparlamentariker, som ska väljas den 7 juni, får stora möjligheter att påverka tillvaron för alla de miljoner människor som lider av brist på vatten, rättigheter, utbildning, hälsovård och mat. Ändå har inte de svenska kandidaternas meriter och ambitioner på det utvecklingspolitiska området varit något debattämne inför Europaparlamentsvalet.

Appendix 1

Rankning av parlamentariskernas aktivitet

1. Anders Wijkman (kd)

Fasta uppdrag:

Utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet 6

Det tillfälliga utskottet för klimatförändringar 6

Rapporter (3st) 15

Suppleant:

Utskottet för utveckling 3

Delegationer:

Engagemang i delegationen den gemensamma EU-AVS församlingen 2

Övrigt: 43

Totalt: 75

2. Carl Schlyter (mp)

Fasta uppdrag:

Ledamot av utskottet för miljö, hälsa och livsmedelssäkerhet 6

Suppleant:

Fiskeriutskottet 3

Utskottet för internationell handel 3

Delegationer:

Delegationen den gemensamma EU-AVS församlingen 2

Delegationen för förbindelserna med länderna i Sydostasien och ASEAN 2

Övrigt: 39

Totalt: 55

3. Hélène Goudin (JL)

Fasta uppdrag:

Utskottet för utveckling 6

Fiskeriutskottet 6

Suppleant:

Utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet 3

Delegationer:

Vice talman i den gemensamma EU-AVS-församlingen 2

engagemang i den parlamentariska församlingen EU-Latinamerika 2

Övrigt: 25

Totalt: 44

4. Jens Holm (v)

Fasta uppdrag:

Ledamot av utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet 6

Tillfälliga utskottet för klimatförändringar 6

Rapport(1):5

Suppleant:

Utskottet för internationell handel 3

Delegationer:

Delegationen den gemensamma EU-AVS församlingen 2

Övrigt: 16

Totalt: 38

5. Åsa Westlund (s)

Fasta uppdrag:

Utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet 6

Tillfälliga utskottet för klimatförändringar 6

Suppleant:

Utskottet för utveckling 3

Delegationer:

Engagemang i den gemensamma partikommittén EU-Turkiet 2

Övrigt: 6

Totalt: 23

6. Eva-Britt Svensson (v)

Fasta uppdrag:

Ledamot av jämställdhetsutskottet: 6

Delegationer:

Engagemang i den parlamentariska delegationen EU-Ukraina 2

Övrigt: 13

Totalt: 21

7. Christofer Fjellner (m)

Fasta uppdrag:

Ledamot av utskottet för internationell handel 6

Delegationer:

Engagemang i delegationen för förbindelser med Vitryssland 2

Engagemang i delegationen för förbindelser med Iran 2

Övrigt: 7

Totalt: 17

8. Lena Ek (c)

Fasta uppdrag:

Tillfälliga utskottet för klimatförändringar 6

Suppleant:

Utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet, jämställdhetsutskottet 3

Delegationer:

Engagemang i delegationen för den gemensamma EU-AVS församlingen 2

Övrigt: 6

Totalt: 17

9. Gunnar Hökmark (m)

Fasta uppdrag:

Tillfälliga utskottet för klimatförändringar 6

Delegationer:

Delegationen för förbindelser med Afghanistan 2

Övrigt: 6

Totalt: 14

10. Olle Schmidt (fp)

Delegationer:

Engagemang i delegationen den gemensamma EU-AVS församlingen 2

Övriga engagemang: 12

Totalt: 14

11. Maria Robsahm (FI) (tidigare Carlshamre)

Fasta uppdrag:

Jämställdhetsutskottet 6

Delegationer:

Engagerad i den parlamentariska samarbetskommittén EU-Moldavien 2

Engagerad i den parlamentariska samarbetskommittén EU-Ukraina 2

Övrigt: 4

Totalt: 14

12. Anna Ibrisagic (m)

Fasta uppdrag:

Utskottet för utrikesfrågor 6

Övrigt: 5

Totalt: 11

13. Inger Segelström (s)

Suppleant:

Utskottet för utrikesfrågor 3

Övrigt: 5

Totalt: 8

14. Anna Hedh (s)

Suppleant:

Jämställdhetsutskottet 3

Delegationer:

Engagemang i delegationen för förbindelser med det palestinska lagstiftande rådet 2

Övrigt: 3

Totalt: 8**15. Nils Lundgren (JL)**

Övrigt: 5

Totalt: 5**16. Lars Wohlin (fp)**

Delegationer:

Engagemang i delegationen för förbindelser med länderna i Sydostasien och ASEAN. 2

Övrigt: 1

Totalt: 3**17. Göran Färm (s)**

Övrigt: 1

Totalt: 1**18. Jan Andersson (s)**

Ingen aktivitet

19. Charlotte Cederschiöld (m)

Ingen aktivitet

FAKTA**Betygsättningen**

Beräkningen har gjorts efter hur aktiva ledamöterna har varit i utvecklingsfrågor under mandatperioden. Inga politiska eller kvalitativa värderingar av aktiviteterna har vägts in.

Beräkningen har gjorts enligt följande skala:

- Fasta ledamotsuppdrag i utskott med inriktning på utvecklingsfrågor, internationella miljöfrågor, klimatfrågor och internationell handel. Varje uppdrag ger 6 poäng.
- Uppdrag som rapportör (författare till rapport) i ett utskott med inriktning på utvecklingsfrågor ger 5 poäng.
- Uppdrag som suppleant i utskott med ovanstående inriktning. Varje uppdrag ger 3 poäng.
- Deltagande i parlamentariska församlingar eller delegationer med inriktning på utvecklingsfrågor. Varje uppdrag ger 2 poäng.
- Antal frågor till kommissionen, tal i plenum eller andra aktiviteter med inriktning på utvecklingsfrågor. Varje aktivitet ger 1 poäng.

Appendix 2

Frågeformulär

Nedanstående brev och frågeformulär skickades under hösten 2008 till alla svenska europaparlamentariker. Parlamentarikerna har antingen besvarat frågorna skriftligen eller muntligen på telefon. Av de 19 ledamöterna har 14 svarat på frågorna. Fem ledamöter har trots flera uppmaningar inte velat besvara frågorna. Dessa är Charlotte Cederschiöld (m), Jan Andersson (s), Gunnar Hökmark (m), Anna Ibrisagic (m) och Lars Wolin (kd).

"Bäste Europaparlamentariker,

på uppdrag av organisationen CONCORD Sverige genomför jag under hösten en studie av hur ni har agerat och röstat i olika utrikes- och utvecklingspolitiska frågor. Jag kommer att kontakta var och en för att ställa nedanstående frågor.

Syftet är att sammanställa en rapport inför valet i juni 2009 som belyser Europaparlamentets viktiga roll för ett demokratisk inflytande över utrikes- och utvecklingsfrågorna.

CONCORD Sverige är en del av det Europeiska nätverket Concord som arbetar med frågor som rör EU:s utvecklingspolitik. Concord Europa har 1600 medlemsorganisationer i Europa. I CONCORD Sverige ingår 38 folkrörelseorganisationer. Däribland alla större enskilda organisationer och paraplyorganisationer som får direktstöd av Sida. En liknande studie kommer att genomföras med era finska och estniska kollegor i Parlamentet."

Frågor

1. Borde parlamentet ha mer inflytande över frågor som rör EU:s:
 - a. Utrikespolitik
 - b. Utvecklingspolitik
2. Bör EU:s ministerråd ha mer eller mindre inflytande över den gemensamma utrikespolitiken?
3. Är det rätt att EU kommissionen får en mer central och samordnande roll för hela EU:s bistånd och utvecklingspolitik (både den bilaterala och den gemensamma)?
4. Bör kommissionens biståndsbudget öka/minska?
5. På vilka områden bör den öka/minska?
6. Bör stödet från kommissionen till det civila samhället öka/minska?
7. Stöder du kommissionens ambition att kraftigt öka budgetstödet till u-länderna?
8. Bör kommissionen ge budgetstöd till länder som begår brott mot de mänskliga rättigheterna. Tex. Etiopien, Uganda och Kambodja?
9. Stöder du kommissionens ambition att avbinda allt bistånd till utvecklingsländerna (även det bilaterala).
10. Bör EU-länderna ha en gemensam politik för vapenexport?
11. Bör det finnas restriktioner mot att sälja vapen till:
 - a. Mycket fattiga länder

b. Länder i konflikt

c. Diktaturstater.

12. Ska kommissionens biståndsbudget kunna användas för att finansiera fredsbevarande insatser i utvecklingsländer.

13. Gynnar/missgynnar EU:s fiskeavtal u-länderna?

14. Ska EU subventionera export av livsmedel till u-länder?

15. Bör u-länder få möjlighet att skydda sin marknad mot import och utländska direktinvesteringar?

16. Hur ställer du dig till EU-finansierade satsningar på utbyggnad av kol- och oljekraft i u-länder.

17. Hur ska följderna av växthuseffekten i u-länderna finansieras?

a. Från biståndsbudgeten

b. Med andra pengar?

18. Anser du att EU:s biståndsmedel bör användas för att öka möjligheten för kvinnor att göra säkra aborter?

19. Bör större uppmärksamhet riktas mot att FN:s millenniemål för minskad mödradödlighet inte uppfylls. Parlamentet röstade om detta i september 2008. Hur röstade du?

20. Vilka är de viktigaste internationella utvecklingsfrågorna för nästa mandatperiod? Nämn tre.

21. I vilken utsträckning har du under mandatperioden haft samråd med det civila samhället om utvecklingsfrågor?

a. Många gånger

b. Någon gång

c. Aldrig

Intervjuer

Intervjuade Europaparlamentariker

Anders Wijkman, europaparlamentariker (kd)

Christofer Fjellner, europaparlamentariker (m)

Inger Segelström, europaparlamentariker (s)

Carl Schlyter, Europaparlamentariker (mp)

Jens Holm, europaparlamentariker(v)

Eva-Britt Svensson, europaparlamentariker(v)

Övriga

Christian Andersson, före detta chef för Europaparlamentets kontor i Sverige

Maria Strömvik, forskare Utrikespolitiska institutet och Lunds universitet

Litteratur

Agebjörn, Anika, *Utveckling på export? EU:s handelsavtal med Afrika och Latinamerika*, Globala studier nr 29, 2007.

Andersson, Christian, Europaparlamentet. SNS Förlag, 2004

Berlin, Anders/Resare, Nils, *The European Community´s External Actions*, 2005.

CIDSE, *Governance and Development Cooperation: Civil Society Perspectives on the European Union Approach*, August 2006.

Concord Aid Watch, *Delivering better aid: An opportunity for European Union leadership in the fight against global poverty*, January 2008.

ECDPM/Action Aid, *Whither EC Aid: From accountancy to accountability - towards a new approach for the assessment of development cooperation*, 2008.

ECDPM/Action Aid, *Whither EC Aid, Briefing note: Budget support*, 2008.

EU Code of Conduct on Complementarity and Division of Labour in Development Policy, Ministerrådet, 15 maj 2007.

EU-kommissionen, *EU Donor Atlas, Mapping of Official Development Assistance*, European Commission, 2006.

EU-kommissionen, *EU Report on Policy Coherence for Development*, European Commission, 2007.

Europaparlamentet, Utskottet för utveckling, *Infokit*, 2007.

Europeiskt samförstånd om utveckling, Europeiska Unionens officiella tidning, 2006.

EU:s ministerråd, *Rådsslutsatser GAERC*, 15 maj 2007.

Lissabonfördraget, Konsoliderad version av EU:s fördrag, SNS förlag 2008.

Meddelande från EU-kommissionen till ministerrådet och Europaparlamentet, *Årsrapport 2007 om Europeiska gemenskapens utvecklingspolitik och genomförandet av det externa biståndet*, 2006.

Meddelande från EU-kommissionen, *EU:s bistånd: Mer, bättre och snabbare*, 2006.

Nauckhoff, Eva, *EU:s utvecklingssamarbete*, Sidas EU-enhet, 2000.

Odén, Bertil, *Biståndets nya spelregler – Parisdeklarationen och Sveriges roll för att minska fattigdomen*, Globala Studier nr 30, 2008.

OECD/DAC, *European Community (2007), DAC Peer Review, Main findings and recommendations*, Review of the Development Cooperation Policies and Programmes of the European Community, 2007.

Resare, Nils, *Populära länder biståndets Disneyland*, OmVärlden nr 5, 2005.

Richelle, Koos, *The developing world, How Brussels has overhauled its dire aid apparatus*, Europe's World, 2005.

Sveriges deltagande i EU:s biståndspolitik, rapporter från Riksdagen 2006/07:RFR7.

The Code of Conduct for a better division of labour in the development policy – is it a real milestone? Brussels Focus, september 2007.

Who should Europe aid, and how, Interview with Koos Richelle, Managing director of EuropeAid. IPS, september 2007.

Länkar

Officiella institutioner

EU	http://www.europa.eu
EU-kommissionen	http://www.ec.europa.eu
DG Development	http://www.ec.europa.eu/development/index_en.cfm
Europeaid	http://www.ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm
ECHO	http://www.ec.europa.eu/echo/index_en.htm
Europaparlamentet	http://www.europarl.europa.eu
Riksdagens EU upplysning	http://www.eu-upplysningen.se
Sveriges EU-representation i Bryssel	http://www.regeringen.se/sb/d/1478
Sammanfattningar av EU:s policy-dokument och lagstiftningar relaterat till utveckling	http://www.europa.eu/scadplus/leg/en/s05030.htm

Organisationer

CONCORD Europa	http://www.concordeurope.org
CONCORD Sverige	http://www.concord.se
Eurodad	http://www.eurodad.org
CIDSE	http://www.cidse.org
APRODEV	http://www.aprodev.net
Eurostep	http://www.eurostep.org
ECDPM	http://www.ecdpm.org
BOND	http://www.bond.org.uk
Svenska institutet för europapolitiska studier	http://www.sieps.se
Whither EC Aid?	http://weca-ecaid.eu
Web portal kring EU och utveckling	http://www.euforic.org
Europaportalen	http://www.europaportalen.se

Medlemsorganisationer

ActionAid
Afrikagrupperna
Broderskapsrörelsen
Centrum för internationellt ungdomsutbyte, CIU
Diakonia
Food first information & action network, FIAN
Sverige
Frivilligorganisationernas fond för mänskliga rättigheter
Forum Syd
Individuell människohjälp, IM
IOGT-NTO rörelsens internationella institut
KFUK-KFUM Sverige
Kooperation Utan Gränser
Kriminellas revansch i samhället, KRIS
Kvinna till Kvinna
Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer, LSU (observatör)
Latinamerikagrupperna
Liv & fred institutet
LO-TCOs biståndsnämnd
Naturskyddsföreningen
Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, NBV
Olof Palmes internationella centrum, Palmecentret
Plan Sverige
PMU interlife
Praktisk solidaritet
Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, RFSL
Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU
Rädda Barnen
Sensus studieförbund
Svenska handikapporganisationers internationella Biståndsförening, SHIA
SOS-barnbyar Sverige
Svalorna Indien-Bangladesh sektionen
Svenska Afghanistankommittéen, SAK
Svenska FN-förbundet
Svenska freds- och skiljedomsföreningen
Svenska Kyrkan
Svenska missionsrådet, SMR
Svenska Röda Korset (observatör)
Vi skogen